

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปรากฏการณ์การใช้ภาษาหรือถ้อยคำเพื่อการสื่อสารติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันนั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจโดยเฉพาะในการใช้ภาษาถิ่นเพื่อการสื่อสารของคนในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ต่างก็มีภาษาถิ่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม โดยสังเกตจากสำเนียงการพูดจะมีสำเนียงการพูดที่เป็นภาษาถิ่นย่อยออกไปอีก ยกตัวอย่างเช่น ในภาษาถิ่นไทยเหนือ ก็จะมีภาษาแยกย่อยออกไปเป็นภาษาถิ่นสำเนียงเชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน น่าน และแพร่ เป็นต้น นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ติดต่อของมนุษย์ในสังคมและแต่ละสังคมล้วนมีภาษาที่หลากหลายในการสื่อสารกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจกัน ภาษาจะนำไปสู่การศึกษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณีของสังคมนั้นและมีการถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรแสดงให้เห็นประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของกลุ่มชน

พื้นที่ในเขตภาคเหนือนั้นมีความซับซ้อนของกลุ่มชนและกลุ่มภาษาต่างๆ อย่างหลากหลายเนื่องจากมีอาณาเขตพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า จีน ประชากรเชื้อสายต่างๆ เหล่านี้จึงมีการเคลื่อนย้ายอพยพเข้ามาสู่ดินแดนภาคเหนือของไทย ปัจจุบันในภาคเหนือพบว่า มีคนพูดภาษาถิ่นหลายตระกูลภาษา โดยเฉพาะมีผู้ใช้ภาษาตระกูลไทถึงร้อยละ 92 รองลงมาร้อยละ 5 คือตระกูลจีน-ทิเบต และตระกูลม้ง-เมียนและออสโตรเอเชียติก ตามลำดับ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2550 อ้างอิงใน กรเพชร เพชรรุ่ง, 2550)

ภาษายองเป็นภาษาหนึ่งที่พูดอยู่ในเขตภาคเหนือในแถบจังหวัดลำพูน เชียงราย เชียงใหม่ น่าน เป็นต้น โดยมีถิ่นฐานดั้งเดิมมาจากเมืองยองปัจจุบันอยู่ในประเทศพม่าได้อพยพมาตั้งรกรากในเมืองลำพูน หรือจังหวัดลำพูน จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ ภาษายองเป็นภาษาพูดที่เป็นเอกลักษณ์มีสำเนียงที่แปลกแตกต่างจากภาษาคำเมืองรวมไปถึงลักษณะทางวัฒนธรรมอื่นๆ เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่แตกต่างไปจากคนเมืองเหนือ เช่น สำเนียงการพูด ลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยและเป็นการนิยมสร้างบ้านไม้มีลักษณะใต้ถุนสูง หลังคาไม่มีกาแลแต่จะมีรูปนกยูง ซึ่งเป็นสัตว์สัญลักษณ์ที่คนยองเคารพนับถือประดับอยู่แทนศิลปะการฟ้อนรำบางอย่าง เช่น ฟ้อนนกยูง ฟ้อนดาบ การทำกลองหลวง เป็นต้น

เนื่องจากภาษาของและภาษาคำเมืองเป็นภาษาถิ่นที่ใช้สื่อสารในพื้นที่ภาคเหนือ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นปัญหาการใช้ภาษาและความสำคัญของภาษาในเขตภาคเหนือตอนบนที่เป็นเครื่องมือสื่อสารของประชากรชาวเหนือซึ่งมีแนวโน้มว่าคนไทยยongจะใช้ภาษาของตนเองน้อยลงและมีภาษาคำเมืองเข้าไปปะปนกับภาษาของมากขึ้นทุกที จนสังเกตได้ว่าการเปลี่ยนทางภาษาเกิดขึ้นในหลายด้าน เช่น ระบบเสียง ระบบคำ และความหมาย เป็นต้น

จากการสำรวจข้อมูลที่มีผู้พูดภาษาของในหมู่บ้านป่าบงหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ในเบื้องต้น พบว่า การปนของภาษาคำเมืองในภาษาของเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนโดยเฉพาะในเรื่องคำศัพท์ เช่น ในกลุ่มคนรุ่นต่างๆ ยกตัวอย่างคำว่า “รองเท้า” ใช้พูดในภาษาไทยกลางแต่ในภาษาคำเมืองใช้ “เกือก” และในภาษาของใช้ “แค็บ” ซึ่งปัจจุบันพบว่าคำว่า “แค็บ” ในภาษาของมีการปรากฏใช้ในกลุ่มคนช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไปส่วนช่วงอายุที่ต่ำลงมาแทบไม่ปรากฏคำคำนี้เลยแต่จะปรากฏการใช้คำว่า “เกือก” เข้ามาแทน ดังนั้นจะเห็นว่ามีการปนภาษาคำเมืองมากขึ้นในช่วงอายุต่ำกว่า 50 ปี หรือคำว่า “ดินสอ” ใช้พูดในภาษาไทยกลาง แต่ในภาษาคำเมืองใช้ “สอ” และในภาษาของใช้ “ปัด” ซึ่งคำคำนี้จะเห็นได้ชัดเจนมาก แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีปรากฏการใช้คำว่า “ปัด” เลย โดยจะปรากฏใช้คำว่า “สอ” ในช่วงอายุที่ต่ำกว่า 90 ปี จึงจะเห็นได้ชัดว่าช่วงอายุมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาและทำให้เห็นถึงการปนภาษาคำเมืองในภาษาของอย่างชัดเจน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นปัญหาการปนภาษาคำเมืองในภาษาของและแนวโน้มการใช้ภาษาของในหมู่คนรุ่นใหม่ตั้งแต่อายุ 80 ปี ลงมาที่เริ่มใช้ภาษาของน้อยลงตามลำดับ การศึกษาการปนภาษาคำเมืองในภาษาของ บ้านป่าบงหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ก็เพื่อต้องการทราบการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาของประชากรในท้องถิ่นนี้ โดยเฉพาะการปนภาษาคำเมืองในภาษาของที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในปัจจุบัน

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการปนภาษาคำเมืองในภาษาของ บ้านป่าบงหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาการปนภาษาคำเมืองในภาษาของ บ้านป่าบงหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย กรณีศึกษาคำศัพท์ โดยศึกษาปัจจัยด้านอายุและเพศ
2. ศึกษาจำนวนคำศัพท์ 1,108 คำ

3. คำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยยึดแนวทางของวิลคินส์ กิ่งคำ โดยแบ่งคำศัพท์ออกเป็น 13 หมวด มาประยุกต์เพื่อใช้ในการจัดทำชุดคำศัพท์พื้นฐาน

4. การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะคำศัพท์โดยไม่พิจารณาในเรื่องระบบเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ แต่ใช้ผลการศึกษาระบบเสียงของ วิสุทธิระ เนียมมณี เป็นแนวทางในการพิจารณา

5. การจัดแบ่งช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้แบ่งตามเหตุผลในเรื่องการเปลี่ยนแปลงภาษาด้านการแปรอายุของ สุพัตรา จิรนนทนาภรณ์ (2541) มาวิเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยใน ครั้งนี้

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ผลการศึกษาทำให้ทราบการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาของคนยองในหมู่บ้านป่าบงหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย กรณีศึกษาคำศัพท์ และนำเอาผลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการรณรงค์การใช้ภาษาของคนยองในบ้านป่าบงหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

2. ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการศึกษาวิจัยการปนภาษาของภาษาถิ่น และการเปลี่ยนแปลงภาษาถิ่นของถิ่นอื่นๆ ต่อไป

3. ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการศึกษาวิจัย อนุรักษ์ภาษาถิ่นของสภาพวัฒนธรรมตำบลจันจว้า เทศบาลตำบลจันจว้า อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การปนภาษา (The Mixing of Language) หมายถึง การใช้คำของภาษาหนึ่งในบริบทของอีกภาษาหนึ่งในระดับคำหรือสำนวนเท่านั้น

รูปแปร (Variants) หมายถึง รูปของศัพท์เหมือนกัน ซึ่งความแตกต่างของรูปแปรอาจจะอยู่ที่พยัญชนะต้น สระ และพยัญชนะ

ภาษายอง (Yong language) หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวันของคนที่ยกตนเองว่า “คนยอง” ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านป่าบงหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

ภาษาคำเมือง (Khammuang language) หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดกันในชีวิตประจำวันของคนที่ยกตนเองว่า “คนเมือง” ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

คนเมือง (Muang) หมายถึง ผู้ที่พูด ใช้ภาษาคำเมืองหรือที่เรียกว่า คนล้านนา อาศัยอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

คนยอง (Yong) หมายถึง ผู้ที่พูด ใช้ภาษายองหรือที่เรียกว่า คนยอง ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านป่าบางหลวง ตำบลจันจว้าใต้ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

ประวัติความเป็นมาของคนยอง

ประวัติศาสตร์ของเมืองยอง (อ้างถึงในเอกสารประวัติหมู่บ้านในตำบลจันจว้า เทศบาลจันจว้า) ก็คล้ายกับประวัติศาสตร์ของดินแดนต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ มักเต็มไปด้วยสงครามการกวาดต้อนผู้คน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีต่อการสร้างชุมชนเมืองและพัฒนาขึ้นมาเป็นรัฐจากการที่เมืองยองตั้งอยู่ในแอ่งที่ราบขนาดเล็กไม่อยู่บนเส้นทางการค้า ทั้งทางบก และทางน้ำ จึงไม่สามารถขยายตัวและพัฒนาขึ้นเป็นเมืองที่มีความเข้มแข็ง มั่งคั่งและมั่นคงพอที่จะสถาปนาตนเป็นศูนย์กลางอำนาจ ดังเช่นเมืองเชียงตุง เชียงรุ่ง เชียงทอง(หลวงพระบาง) เชียงแสนและเชียงใหม่ เมืองยอง จึงเป็นเพียงเมืองขนาดเล็ก ที่ตั้งอยู่บนชายขอบของเมืองหรือรัฐขนาดใหญ่และตกอยู่ในท่ามกลางสงครามการแสวงหาอำนาจ การแย่งชิงผู้คนอยู่ตลอดเวลา

เมืองยอง เป็นเมืองของคนลื้อที่อยู่ชายขอบระหว่างศูนย์กลางอำนาจใหญ่ เช่น พม่า จีน เชียงรุ่ง เชียงตุง เชียงแสน เชียงใหม่ และหลวงพระบาง ประวัติศาสตร์ของเมืองยองจึงพัฒนาการมาจากความสัมพันธ์กับเมืองอื่นๆ เช่น เชียงรุ่ง อังวะ (พม่า) เชียงแสน เชียงใหม่และเชียงตุง เป็นต้น โดยที่เอกสารและตำนานที่กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานของคนกลุ่มต่างๆ ที่อยู่ระหว่างแม่น้ำคงและแม่น้ำโขงตอนกลางในระหว่างพุทธศตวรรษที่ 17-20 ว่ากลุ่มคนไทได้เคลื่อนไหวการสร้างบ้านสร้างเมืองในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในราวต้นพุทธศตวรรษที่ 20 เจ้าเมืองเชียงรุ่ง ในดินแดนสิบสองปันนา ซึ่งเป็นถิ่นฐานของคนไทลื้อ ได้มอบหมายให้โอรสชื่อเจ้าสุ่นันทะ มายึดอำนาจจากคนพื้นเมืองที่ในตำนานระบุว่าเป็พวกทมิฬ หรือทมิละ ดังนั้นพัฒนาการของผู้คนในเมืองยอง จึงมาจากกลุ่มคนไทลื้อในสิบสองปันนา จากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ของ เมืองยอง และหัวเมืองใกล้เคียง เช่น เมืองวะ เมืองวะ เมืองเลน เมืองพะยาก เมืองยู้ เมืองหลวย ได้ถูกผนวกให้เข้ามาอยู่ในศูนย์กลางของอำนาจตลอดเวลา และถ้าเกิดเหตุการณ์ไม่สงบ และสงครามในบริเวณนี้ เมืองยองก็จะได้รับความกระทบกระเทือนแทบทุกครั้ง โดยไพร่พลถูกเกณฑ์ไปรบหรือถูกกวาดต้อน หรือถ้าเป็นบริเวณที่มีการสู้รบกัน ทำให้ผู้คนล้มหายตายจากและหลบหนีเข้าป่าจนเกือบจะเป็นเมือง

ร้าง คราวที่ที่กองทัพพวกฮ่อมายึดเมืองยอง ในระหว่าง พ.ศ. 1947-1949 พระเจ้าสามฝั่งแกนแห่งอาณาจักรล้านนา ได้ส่งกองทัพมาขับไล่ ตามที่ตำนานเมืองยองได้กล่าวว่า

“ยามนั้นศาสนาทั้งหลายเป็นอันลุกร้าไปหาผู้ใดจักอุปถากเบาได้ก็มีและยามนั้นตั้งเมืองยองก็เอากันไปพ่ายหนีไปลี้ภัยอยู่ชอกห้วยเครือเขา...”

เอกสารของพื้นเมืองของสิบสองปันนาและจีน ได้บันทึกถึงเหตุการณ์ความวุ่นวายทางการเมืองในดินแดนสิบสองปันนาแทบทุกครั้ง เมืองยองจะถูกตั้งเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย และโดยเหตุที่พม่าถือเอาว่าเมืองยองเป็นเมืองชายขอบทางด้านตะวันออก การขยายอำนาจเข้าไปในสิบสองปันนา หลายครั้งที่เส้นทางการเดินทัพของพม่าต้องผ่านเมืองยอง เข้ามาทางเมืองหลวงจนถึงเชียงใหม่

ตำนานเมืองยอง ได้ระบุถึงเหตุการณ์ก่อนที่กองทัพเชียงใหม่จะยกขึ้นมาตีเมืองยองและเมืองใกล้เคียง ในสมัยเจ้าเจ็ดตนว่า หลังจากที่เจ้าอุปราชธรรมลังกายกทัพไปล้อมเมืองย่างแต่ไม่สำเร็จจึงถอยทัพมาถึงเชียงตุงพร้อมกับนำเจ้าหม่อมแสงขุนนางไพร่พลเมืองลงมาเชียงใหม่ แล้วพระเจ้าเจ้ากาวิละได้พาไปเฝ้ารัชกาลที่ 1 และได้ทรงสอบถามถึงหัวเมืองต่างๆ ทางเหนือที่ยังไม่ได้มาอ่อนน้อมต่อพระบรมโพธิสมภารว่ามีเมืองใดบ้าง ทรงทราบว่ เมืองยอง เชียงแสน เมืองอยู่เมืองหลวง ยังไม่ได้ขึ้นยึดเมืองใด ยังเป็นอิสระอยู่ เหตุการณ์ตอนนี้น่าจะเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2345 เพราะเป็นระยะเวลาที่เจ้ากาวิละพาเจ้าเมืองเชียงตุงไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเพื่อถวายรายงานเรื่องการจัดราชการหัวเมืองทางตอนบนเพราะหลังจากนั้นอีกประมาณ 3 ปี กองทัพเชียงใหม่จึงขึ้นไปกวาดต้อนผู้คนจากเมืองยอง ในปี พ.ศ. 2348 และในปีเดียวกัน กองทัพเชียงใหม่ ที่นำโดยเจ้าอุปราชธรรมลังกาและเจ้าบุรีรัตนคำฝั้นมีกำลังถึง 10,000 คน ซึ่งเป็นการยกกำลังที่มีจำนวนมากที่สุด นับตั้งเจ้ากาวิละได้ดำเนินนโยบายการทำสงครามการกวาดต้อนผู้คนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2325 เป็นต้นมา ในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ระบุว่ากองทัพที่ยกไปครั้งนี้ นอกจากกองทัพจากเชียงใหม่แล้ว ยังมีกองทัพจากเมืองลำปาง เมืองแพร่และเมืองน่านอีกด้วย

แม้ทัพคนอื่นๆ นอกจากแม่ทัพจากเมืองทั้งสามดังที่กล่าวมาแล้ว ยังประกอบด้วยเจ้าราชบุตรเจ้าสุวรรณหำเครื่องผู้เป็นหลาน นับว่าจำนวนไพร่พลที่ยกไปครั้งนั้นมีมากกว่า 10,000 คน แต่ในตำนานโยนก หรือพงศาวดารโยนก ระบุว่าจำนวนไพร่พลมีเพียง 1,000 คน เท่านั้น ก่อนปี พ.ศ. 2348 เมืองยองน่าจะเป็นเมืองที่ได้จากการที่พม่าได้เรียกเกณฑ์กำลังคนจากเมืองยอง ในการสงครามมาเกือบทุกครั้งเช่น ในปี พ.ศ. 2347 เชียงแสนถูกกองทัพจากเชียงใหม่ กองทัพเมืองยองพร้อมกับกองทัพเมืองอื่นๆ ยกมาช่วยเชียงแสน ดังนั้นคราวที่กองทัพเชียงใหม่ยกมาในปี พ.ศ. 2348 นั้น ทางเมืองยองก็รู้เป็นการล่วงหน้าอยู่แล้วเพราะเมื่อเจ้ากาวิละยึดเชียงแสนได้แล้ว เมือง

ยongต้องถูกรุกรานจากเชียงใหม่เช่นกัน ดังนั้นเมืองยongจึงน่าจะมีการเตรียมการป้องกันเป็นการล่วงหน้าไว้อย่างดี เพราะในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ระบุถึงจำนวนผู้คนในเมืองยong ทั้งชาย และหญิงที่ออกมาหากองทัพเมืองเชียงใหม่ ลำปาง แพร่ และน่าน ในปี พ.ศ. 2348 มีประมาณ 10,000 คน ปืนใหญ่ 1,000 กระบอก และช้างม้าเป็นจำนวนมาก

แม้ตำนานและพงศาวดารของทางเชียงใหม่ หรือเอกสารของทางกรุงเทพฯ จะได้ระบุตรงกันว่า เมืองยongและหัวเมืองใกล้เคียงออกมาสวามิภักดิ์แต่โดยดีก็ตาม แต่ตำนานเมืองยong ก็มิได้กล่าวถึงการสวามิภักดิ์แต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามกลับกล่าวว่าการสู้รบอย่างหนักติดต่อกันถึง 3 วัน และให้รายละเอียดถึงกองทัพเชียงใหม่ที่ยกมาครั้งนั้นว่า มีจำนวน ถึง 20,000 คน ประกอบด้วยกองทัพเชียงใหม่ นำโดยเจ้าหอหน้า (เจ้าอุปราชธรรมลังกา) กองทัพเจ้าเชียงตุงและกองทัพของจอมหง(เจ้าเชียงตุง) กองทัพเมืองยongออกมารบ กับกองทัพเชียงใหม่ ทำให้เจ้าจอมหงแม่ทัพคนสำคัญคนหนึ่งของเชียงใหม่เสียชีวิตในที่รบ แต่เมืองยongก็พ่ายแพ้ต่อกองทัพเมืองเชียงใหม่ ดังที่ตำนานฯ กล่าวถึงเหตุการณ์ครั้งนี้ว่า “...แต่นั้นครั้นรบกัน ได้แพ้ (ชนะ) เมืองยongแล้วก็เอากันไปกาบ้านเมืองแห่งเขาหั้นและ...” แสดงให้เห็นว่าเมืองยong ไม่ได้ยอมสวามิภักดิ์แต่โดยดี แต่มีการสู้รบกัน และหลังจากสงครามครั้งนี้แล้ว ตำนานเมืองยongทุกสำนวนไม่ได้กล่าวถึงการกวาดต้อนผู้คนออกจากเมืองยongมาพร้อมกับกองทัพเชียงใหม่แต่อย่างใด แต่ เจมส์ จอร์จ สก็อต ได้กล่าวถึงสงครามครั้งนี้ว่า คนเมืองยongได้ตื่นตระหนกตกใจหนีเข้าป่าไปจำนวนหนึ่ง และอีกจำนวนหนึ่งถูกบังคับและกวาดต้อนไป บ้านเมืองถูกทำลายและได้รับความเสียหายจากกองทัพสยาม แต่ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ และพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 1 กลับระบุถึงเมืองยongได้ยอมสวามิภักดิ์แต่โดยดีกับกองทัพเชียงใหม่และสยาม

โดยเหตุผลสำคัญที่คนลื้อเมืองยong ถูกกวาดต้อนมาตั้งถิ่นฐานในเมืองลำพูนเป็นจำนวนมากนับ 10,000 คนนั้น สันนิษฐานว่าพระเจ้ากาวิละได้มอบหมายให้เจ้าคำฝั้นดูแลผู้คนเหล่านี้ เพราะเจ้าคำฝั้นเป็นแม่ทัพที่สำคัญคนหนึ่ง ในการยกกองทัพไปกวาดต้อนผู้คนจากเมืองยongในปี พ.ศ. 2348 เมื่อได้รับการสถาปนาให้เป็นเจ้าเมืองลำพูน จึงได้นำไพร่พลที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลมาตั้งถิ่นฐานในเมืองลำพูนด้วย ซึ่งต่างจากการกวาดต้อนผู้คนแบบเทครัวจากเชียงแสนในปี พ.ศ. 2348 มีการแบ่งไพร่พลออกเป็นหลายส่วน เหตุผลอีกประการหนึ่ง เพราะหัวเมือง ต่างๆ ทางตอนบน เช่น เชียงแสน เชียงราย เชียงของ ยังไม่ค่อยมั่นคงนัก บ้านเมืองเสียหายจากสงคราม ผู้คนเบาบาง เมืองลำพูนเป็นเมืองที่อยู่ใกล้เชียงใหม่และเคยเป็นส่วนหนึ่งของเชียงใหม่มาก่อน การให้ผู้คนจากเมืองยongเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเมืองลำพูน ทำให้พระเจ้ากาวิละสามารถควบคุมและดูแลได้ง่าย ประกอบกับก่อนหน้านั้นเมืองลำพูนก็มีผู้คนเบาบาง

ในการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวยองในเมืองลำพูน ในปี พ.ศ. 2348 ชาวองกลุ่มแรกที่เข้ามา ได้แยกย้ายกันออกไปตั้งถิ่นฐานในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ ในเมืองลำพูน จะมีเพียงผู้คนที่อพยพมาจากเมืองเชียงใหม่มาร่วมกับเจ้าคำฝั้น 500 คน และมาจากเมืองลำปางพร้อมกับเจ้าบุญมา 500 คน รวมกันแล้วประมาณ 1,000 คน น่าจะตั้งอยู่ในเขตกำแพงเมืองหรือใกล้ตัวเมือง เพราะนอกจากจะเป็นกำลังหลักในการรักษาอำนาจและความมั่นคงให้กับ กลุ่มตระกูลเจ้าเจ็ดตนแล้วยังสามารถเรียกเกณฑ์ได้ง่ายในยามศึกสงคราม ส่วนกลุ่มคนยงนั้นที่กระจายกันออกไปตั้งถิ่นฐานในที่ต่าง ๆ ไม่กระจุกตัวใกล้ตัวเมือง ก็น่าจะเป็นความพอใจของกลุ่มเจ้าเจ็ดตน เพราะจะไม่ใช่เป็นอันตรายต่ออำนาจทางการเมืองของตนเอง กลุ่มคนที่มาจากเมืองยงประกอบด้วย เจ้าเมืองยงบุตร ภรรยา ญาติพี่น้อง ขุนนางหรือชนชั้นปกครอง น่าจะเป็นกลุ่มที่ถูกเจ้าเจ็ดตนกำหนดให้ตั้งถิ่นฐานอยู่บนฝั่งตรงกันข้ามกับกำแพงเมือง ใกล้ตัวเมืองลำพูนด้านตะวันออกมากกว่าที่จะปล่อยให้ไปเลือกที่ตั้งถิ่นฐานเอาเอง เช่นเดียวกับไพร่พลอื่น ๆ ประกอบด้กลุ่มเจ้าเมืองยงเพิ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ ๆ และเป็นการอพยพเข้ามาทั้งครอบครัว อาจมีความจำเป็นต้องเกาะกลุ่มกันไว้ก่อนใกล้ตัวเมืองกับทั้งเป็นการเข้ามาทั้งโครงสร้างการปกครอง เพื่อมิให้เกิดปัญหาต่อการดูแลควบคุมชนชั้นปกครองชาวยองจึงถูกกำหนดให้ตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่ กลุ่มเจ้าเจ็ดตนกำหนด แต่ต้องอยู่ใกล้กับตัวเมือง จากกรณีตัวอย่าง เจ้านานหมื่นวงศ์สาม สกุลเจ้าเมืองยงทางมารดา เกิดที่บ้านเวียงยอง บวชเป็นสามเณรและอุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดหัวข่วง (ปัจจุบันคือวัดหัวข่วง) ต่อมาจึงอพยพมาอยู่ที่ป่าซางและปรากฏว่า ในราว 100 ปีที่ผ่านมา เจ้าเชื้อสายเมืองยง ฝ่ายชายเกือบทั้งหมดต้องบวชเรียนที่วัดหัวข่วงทุกคน เพราะในบริเวณวัดหัวข่วงยังมีกฎบรรจ้อฐิของเจ้าเชื้อสายเมืองยองอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มเจ้าเมืองยอง เข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกในบริเวณบ้านเวียงยอง ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำกวงในปัจจุบันและบริเวณดังกล่าวเคยเป็นชุมชนเก่าแก่มาก่อน เช่น บ้านเวียงยอง บ้านตอง บ้านยู้ บ้านหลวย เป็นชุมชนเก่ามาก่อน เพราะปรากฏซากเจดีย์โบราณวัดร้างอายุมากกว่า 200 ปี อยู่อย่างน้อย 2 แห่ง เช่นที่วัดต้นแก้ว และที่ตั้งโรงเรียนบ้านเวียงยอง ในปัจจุบัน ส่วนบริเวณบ้านหลวย ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้ของตัวเมือง ก่อนที่ผู้คนจากเมืองหลวยจะอพยพเข้ามา บริเวณนี้เป็นที่ตั้งของวัดเก่าแก่โบราณ ชื่อวัดศรีชุมหรือสีชุม (วัดที่มีต้นโพธิ์มาก) ปัจจุบันชื่อวัดที่ยังเรียกกันคือ วัดศรีชุมบ้านหลวย ส่วนไพร่พลอื่น ๆ ได้แยกย้ายกันออกไปตั้งถิ่นฐาน ในที่ต่าง ๆ ตามที่ราบลุ่มแม่น้ำสำคัญๆ ไม่มีหลักฐานปรากฏชัดว่าไพร่พลจากเมืองยองถูกกำหนดหรือมอบหมายให้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่ต่าง ๆ แต่คงต้องการให้ออกไปทำไร่ไถนามากกว่าอย่างอื่น เพราะระยะนั้นบ้านเมืองยังไม่สงบศึกสงครามยังคงมีอยู่ นอกจากการเกณฑ์คนแล้วยังมีการเกณฑ์เสบียงอาหารอีกด้วย สวัสดิ์ อ่องสกุล ระบุว่า คนเมืองยองที่อพยพมาอยู่ที่

ลำพูนนั้น มีชาวฝัมือและม้งที่จะออกไปทำไร่ไถนามากกว่าที่จะถูกกำหนดจากเจ้าเมืองลำพูนให้ทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะและที่ราบลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ ในเมืองลำพูน ที่มีการตั้งถิ่นฐานในระยะแรก (พ.ศ. 2348) เป็นบริเวณที่มีความเหมาะสมด้านการเกษตร เป็นแหล่งเสบียงอาหาร ส่วนในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำกว๋ง นับว่าเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเหมาะแก่การตั้งชุมชนและถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยเมืองหริภุญชัย ก็ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำกว๋ง ชุมชาวยองในระยะแรกของการตั้งเมืองลำพูน จะหนาแน่นอยู่บริเวณฝั่งตะวันออกของแม่น้ำดังจะเห็นได้จากชุมชนชาวยองที่เข้ามาตั้งในระยะแรกเช่น เวียงยอง บ้านตอง บ้านยู้ บ้านหลวย หลิ่งห้า ปิงห่าง เป็นชุมชนของชาวยอง และได้กระจายตัวออกไปทางที่ราบด้านตะวันออกทางตำบลบ้านกลาง ตำบลศรีบัวบานและตำบลมะเขือแจ้ เป็นต้นในบริเวณด้านเหนือของตัวเมือง จากหลักฐานและข้อมูลสัมภาษณ์และประวัติการตั้งหมู่บ้านทราบว่าครั้งที่อพยพมาจากเมืองยอง ชาวบ้านได้นำมะม่วงมาเป็นเสบียงในระหว่างทาง หลังจากที่ตั้งบ้านเรือนในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงฝั่งตะวันออกแล้วได้นำเม็ดมะม่วงปลูกไว้บริเวณหมู่บ้านตามความเชื่อในการก่อตั้งชุมชน และยังเป็นสิ่งบ่งบอกถึงอายุของการสร้างหมู่บ้าน ชุมชน บริเวณแถบนี้ นับว่าเป็นหมู่บ้านหลัก ที่สำคัญของชาวยองอีกแห่งหนึ่ง และยังประกอบด้วยหมู่บ้านหลักรุ่นแรกได้แก่ บ้านบัว บ้านบาน บ้านห้วยยาง เป็นชื่อหมู่บ้านที่ปรากฏอยู่ในเมืองยองด้วย

ดังนั้นการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวยองในเมืองลำพูนครั้งสำคัญในปี พ.ศ. 2348 นั้นมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์เมืองลำพูนหลายประการได้แก่ ประการแรก การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวยอง เป็นการเข้ามาทั้งระบบของสังคมเมืองยองหรือที่เรียกว่าการ “เทครัว” คือประกอบด้วยเจ้าเมือง บุตร ภรรยา ญาติพี่น้อง ชุนนาง พระสงฆ์และไพร่พลเมือง ซึ่งไม่ปรากฏให้เห็นในหัวเมืองต่าง ๆ ในแถบล้านนา เช่น เมืองน่าน เมืองแพร่ เมืองเชียงใหม่ ประการที่สอง การ “เทครัว” เข้ามาในเมืองลำพูน ทำให้กลุ่มเจ้าเจ็ดตน ที่ปกครองเมืองลำพูน ต้องประณิประยอมด้านการปกครองกับกลุ่มเจ้าเมืองยองในระยะต้นของการอพยพเข้ามา ซึ่งก็ไม่ปรากฏอยู่ในโครงสร้างการปกครองของเมืองอื่น ๆ ในล้านนาเช่นเดียวกัน ประการที่สาม การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวยอง เป็นการอพยพเข้าหลายครั้งในประวัติศาสตร์ของการกวาดต้อนผู้คนโดยวิธีการสงครามเป็นส่วนใหญ่ ประการสุดท้าย โดยเหตุที่ชาวเมืองยองเป็นประชากรส่วนใหญ่ของเมืองลำพูน การปรับตัวจึงเป็นไปในลักษณะและสำนึกที่ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นคนส่วนใหญ่ในสังคม ชาวยองจึงยังรักษาเอกลักษณ์ทางภาษา เอาไว้ได้ค่อนข้างยาวนานซึ่งแตกต่างจากกลุ่มคนไทใหญ่ ไทจีน ลัวะ เป็นต้น